

2024-cü ilin fevralı

DAMCILARLA SUVARMA SİSTEMİNİN TƏMİN OLUNMASI İLƏ SU QITLIĞI RİSKİNİN AZALDILMASI

– *Koti, Çinari və Spitak, Ermənistan*

Qisa

Spitak 2014-cü ilin may ayında MerlərRazılaşmasına qoşulub və 2015-ci ilin aprelində öz SEAP-ını hazırlamaşdı. Daha sonra 2021-ci ilin aprelində icma 2030-cu ilə qədər İQ emissiyalarını 30% azaltmaq və iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirlərinə qarşı davamlılığı artırmaq öhdəliyini üzərinə götürərək yeni İqlim və Enerji üzrə Merlər Razılaşmasına qoşulub. Adaptasiya tədbirləri 2014-2015-ci illərdə BMTİP-BCPR-nin "Təkmilləşdirilmiş Yerli İnkişaf Planlaşdırması vasitəsilə kənd icmalarının iqlim dəyişikliyi risklərinin yumşaldılması" layihəsi çərçivəsində həyata keçirilib.

Layihənin əsas məqsədi Ermənistanın ən yüksək riskli sektor və sahələrdə iqlim dəyişikliyinə davamlılığını artırmaq və inkişaf etmiş institusional bilik və cavadehlik vasitəsilə milli məsuliyyəti təmin etmək idi.

Xüsusi məqsədlər i) iqlim riskinin idarə edilməsini əsas istiqamətə çevirməklə kənd icmalarının iqlim dəyişikliyi risklərini yumşaltmaq; ii) kənd təsərrüfatı təcrübəsində risklərin yumşaldılması tədbirlərinin tətbiqi/sınaq edilməsi; iii) kənd təsərrüfatı sektorunda iqlim dəyişikliyi təhlükəsi haqqında maraqlı tərəflərin məlumatlılığının artırılması və iv) həssas icmaların risklərin idarə edilməsi və adaptiv bacarıqlarının gücləndirilməsi.

Ümumi məlumat

Ermənistan iqlim dəyişmələrinə məruz qalma riski olan ölkələrdən biridir və zəlzələlər, sürüşmələr, sellər, eləcə də daşqınlar, dolu, quraqlıq, torpaq eroziyası və torpaqların deqradasiyası kimi təbii fəlakətlərdən ciddi şəkildə əziyyət çəkir ki, bu da yerli kənd təsərrüfatının məhsuldarlığına və gəlirliliyinə birbaşa təsir göstərir.

Ölkələrə risklərin idarə edilməsi potensialının inkişaf etdirilməsinə kömək etmək, artan iqlim risklərinin yaratdığı problemləri həll etmək üçün qərarları dəstəkləyən müvafiq məlumat və alətlərlə maraqlı tərəfləri təmin etmək üçün BMTİP ənənəvi fəlakət riskinin azaldılması və iqlim dəyişikliyinə uyğunlaşma yanaşmalarını birləşdirən iqlim riskinin idarə edilməsi çərçivəsini (CRM) hazırlayıb və qəbul etmişdir. CRM çərçivəsini təşviq etmək məqsədi ilə BMTİP kənd icmalarının iqlim dəyişikliyi risklərinin yumşaldılmasını, iqlim dəyişikliyi riskinin idarə edilməsinin kənd təsərrüfatı sektorunda əsas istiqamətə çevrilməsini və iqlimə davamlılığı dəstəkləmək üçün həssas icmaların adaptiv bacarıqlarının gücləndirilməsini nəzərdə tutan layihəni maliyyələşdirmişdir.

Fəaliyyətin təsviri

01

BMT İnkişaf Proqramının İcmaların İnkişafı Layihəsi ilə birlikdə layihə qrupu hədəf icmalar üçün adaptasiya tədbirləri üzrə ehtiyacların qiymətləndirilməsini həyata keçirmişdir. Adaptasiya ilə bağlı müzakirə olunan tövsiyələr su çatışmazlığı və məhsul becərilməsi risklərini azaltmaq üçün damcı suvarma sistemi ilə ailə ölçüsündə istixanaların təmin edilməsini əhatə etmişdir.

02

Damcılarla suvarma səmərəli və qənaətcil suvarma üsuludur. Adətən, su ehtiyatları az olan quraq rayonlarda istifadə edilən damcılarla suvarma üsulundan bu gün istifadə getdikcə artır, çünki bir qayda olaraq, bu suvarma üsulu bitkilərin verilən sudan istifadəsinə təmin etməkdə 90%-dən çox səmərəlidir.

03

Layihənin icrası nəticəsində Tavuş rayonunun Koti və Çinari icmalarında 26 kənd ailəsinə (onlardan 13-na qadınlar başçılıq edir) istixanalar üçün cəmi 4 160 metr uzunluğunda damcı suvarma sistemi təmin edilmişdir.

04

Spitak bələdiyyəsi və "Uşaqların Xilas" QHT-nin 2014-ci ilin iyulundan həyata keçirdiyi "İstixana təsərrüfatında məşğulluğun təmin edilməsi yolu ilə sağlamlıq imkanları məhdud şəxslərin həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması" layihəsi çərçivəsində Spitak icmasında tikilmiş 2000 m² istixanada damcı suvarma sistemi quraşdırılmışdır. İstixanaları 4 qadın və 3 kişi istismar edir, onlardan 5 nəfər əlildir. Təqdim olunan damcı suvarma sistemi istixananın tam texnoloji dövrünü təmin edib və hazırda tam fəaliyyətdədir.

Diqqət mərkəzində

Layihə 2020-2030-cu illər üçün Ermənistanın Kənd Təsərrüfatı Sektorunda İqtisadi İnkişafın Təmin Edilməsinin Əsas İstiqamətləri üzrə Strategiyanın məqsədlərinə və onun əsas prinsiplərindən birinə, iqlim dəyişikliyinə adaptasiya, davamlılıq və ekoloji dayanıqlıq prinsipinə uyğundur.

O, həmçinin Ermənistanın İqlim Dəyişmələrinə Adaptasiya üzrə Milli Fəaliyyət Proqramının iqlim dəyişikliyi təsirləri ilə bağlı məsələləri həll etmək, yaranan imkanlardan tam istifadə etmək, sosial-iqtisadi zəiflikləri azaltmaq və iqlim dəyişikliyi səbəbindən itkilərin və zərərlərin qarşısını almaq vasitəsilə Ermənistanda iqlim risklərinin azaldılması və idarə edilməsinə yönəlmiş məqsədlərinə uyğundur.

Spitak

Əhali:

43 460

Ərazi:

615 km²

**Merlər Razılaşması
imzalanıb:**

13.09.2014

**CO₂ emissiyasının
azaldılması hədəfi:**

30%

Hədəf sektoru, iqlim təhlükəsi (ləri) və həssas əhali qrupu

Layihənin əhatə edəcəyi **hədəf sektorlar**: Kənd və Meşə Təsərrüfatı və Su Ehtiyatları.

Layihə çərçivəsində mübarizə aparılacaq **iqlim təhlükələri**: quraqlıq və torpaqların deqradasiyası.

Həssas əhali qrupları: kiçik kəndlərin sakinləri, qadınlar, daimi iş yeri olmayan və az maaş alan şəxslər, əlillər və iqlim dəyişikliyi səbəbindən təbii fəlakətlərdən ən çox əziyyət çəkən və əmlaklarına dəymiş ziyanı aradan qaldırmaq üçün kifayət qədər vəsaiti olmayan digər hədəf qrupları.

LAYIHƏ ƏHƏMİYYƏTLİ NƏTİCƏLƏR VƏ YEKUN GÖSTƏRİCİLƏR ƏLDƏ ETMİŞDİR:

Kiçik təsərrüfatların iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirlərinə adaptasiya qabiliyyəti artmışdır.

İqlim dəyişikliyi nəticəsində quraqlıq, su ehtiyatlarının çatışmazlığı və torpaqların deqradasiyası yaranan sosial, iqtisadi və ərzaq təhlükəsizliyi təhdidləri azalır.

Kənd təsərrüfatında adaptasiya texnologiyaları haqqında əhalinin məlumatlılığı və bilik səviyyəsi artır.

Spitakda yerli əhali, o cümlədən sağlamlıq imkanları məhdud olanlar üçün əlavə iş yerləri yaradılıb.

Ənənəvi səthi suvarma sistemləri ilə müqayisədə əhəmiyyətli dərəcədə suya qənaət və artan bitki məhsuldarlığı, düzgün gübrə tətbiqi ilə birlikdə pilot aşağı qiymətli damcı suvarma metodu vasitəsilə nümayiş etdirilmişdir ki, bu üsul iqlim dəyişikliyinə mənfi təsirləri ilə üzləşən kənd icmalarında təkrarlanma üçün böyük potensiala malikdir.

FAYDALI LİNKLƏR

<https://nature-ic.am/en/projects/climate-risk-management>

€

Layihənin maliyyələşdirilməsi

Maliyyələşdirmə mənbələri:
Layihə "Təkmilləşdirilmiş Yerli İnkişaf Planlaşdırması vasitəsilə Kənd İcmalarının İqlim Dəyişikliyi Risklərinin Yumşaldılması" UNDP – BCPR / 00075559 Layihəsi tərəfindən maliyyələşdirilir və 26 benefisiar ailə tərəfindən birgə maliyyələşdirilir (10%)

Ümumi məbləğ:
7 400 USD (Koti , Çinari) və 4 500 USD (Spitak)

Əsas rəqəmlər

Tavuş rayonunda 26 kənd ailəsinin istixanalarında quraşdırılmış damcı suvarma sistemlərinin ümumi uzunluğu - **4160** metr

Spitakda icma istixanalarında quraşdırılan damcı suvarma sisteminin əhatə dairəsi – **2.000** m²

ƏLAQƏ

Layihə haqqında ətraflı məlumat üçün əlaqə saxlayın:

Ünvan: Governmental bld. #3, room 533, Yerevan, RA

Email: climate@nature.am
Phone: +374 10 583920

Əlaqələndirici şəxs:

Mrs. Diana Harutyunyan

Climate Change Program Coordinator
UNDP Armenia